

Нац. ун-т внутрішніх справ; За заг. ред. О.М. Бандурки; Авт.: О.М. Бандурка, К.Л. Бугайчук, В.А. Гуменюк, Г.В. Джагулов, І.Д. Казанчук та ін. — Харків, 2004. — 480с.

8. Осадчий В.М. Правоохоронні органи як суб'єкти кримінально-правового захисту // Право України. — 1997. - № 11. — С. 71-76.

9. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ: Загальна частина / [Ю.І. Римаренко, Є.М. Мойсєєв, В.І. Олєфір та ін.]. — К., 2008. — 816 с.

10. Григоренко І.А. Правоохоронна діяльність в Україні та Німеччині (порівняльно-правове дослідження): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ірина Анатоліївна Григоренко. — К., 2014. — 19 с.

11. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України: навч.-метод. посіб. / Городовенко В.В., Ганзенко О.О., Макарєнков О.Л. — Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012. — 182 с.

УДК 349.2

Пусан К. Б., помічник судді
Апеляційного суду Полтавської обл

Зарубіжний досвід удосконалення адаптації трудового законодавства у сфері праці суддів до законодавства Європейського Союзу

В статті розглядається зарубіжний досвід врегулювання праці суддів у сфері трудового законодавства, пропонуються пріоритетні шляхи вдосконалення вітчизняного законодавства в цій сфері.

Ключові слова: адаптація трудового законодавства, законодавство ЄС, праця суддів, зарубіжний досвід.

В статье рассматривается зарубежный опыт урегулирования труда судей в сфере трудового законодательства, предлагаются приоритетные пути совершенствования отечественного законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: адаптация трудового законодательства, законодательство ЕС, работа судей, зарубежный опыт.

The article deals with settlement of international experience of work of judges in labor legislation, are offered ways to improve priority national legislation in this area.

Keywords: adaptation of employment law, EU law, the work of judges, foreign experience.

Актуальність проблематики. З 1 листопада 2014 р. набрали чинності окремі розділи Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами. Це розділи договору про безпеку, юстицію, боротьбу проти шахрайства, гармонізацію стандартів, ряд протоколів та ін. [1]. Україна взяла на себе зобов'язання здійснювати відповідні кроки для підготовки до інтеграції з іншими державами-членами ЄС. Обов'язковою передумовою вступу до ЄС та одним з етапів інтеграції є гармонізація національних правових стандартів з законодавством ЄС.

Стан дослідження. Вивченням зарубіжного досвіду удосконалення адаптації трудового законодавства у сфері праці суддів до законодавства Європейського Союзу займалися такі вчені як Н.Б. Болотіна, В.П. Горбатенко, Г.В. Друзенко, Ю.Ю. Івчук, В. Кернз, Н.М. Мужикова, В. Опришко, Н.М. Пархоменко, В.Ф. Пузирний, О.П. Рудницька, О. Саленко, Л.А. Семенов, Н.В. Сюр, Г.І. Чанишева, Т.В. Шелпякова,

Т.В. Штих, І. Яковюк та інші. Однак, дослідження зарубіжного досвіду імплементації положень трудово-правового статусу судді за нормами ЄС до національного законодавства ще не здійснювалось, хоча є необхідним для адаптації українського законодавства.

Метою статті є проведення ґрунтового аналізу законодавства країн ЄС в сфері правового регулювання праці суддів.

Виклад основного матеріалу. Для ефективної адаптації необхідна імплементація та виконання адаптованого законодавства, що матиме змістовний характер. Для того, щоб уникнути проблеми формалізованого приведення у відповідність власного законодавства у сфері трудового статусу суддів до європейського адаптаційний досвід Польщі, сусідньої держави, що успішно виконала вимоги інтеграції та вступила до ЄС, є надзвичайно цінним для України.

З 1989 року після підписання так званої угоди круглого столу між урядом та опозицією в Польщі розпочалися реформи. У 1991 році Польща підписала Європейську угоду про асоціацію з Європейським Союзом (далі - ЄС), яка набула чинності 1 лютого 1994 року. На думку Х.Габбе існує чотири етапи європеїзації. Адаптація норм і вимог ЄС здійснюється на другому етапі. Пристосуванням європейського законодавства Польща займалась протягом 1994-1998 років [2, с. 115]. Існують особливості застосування права ЄС у Польщі. Конституційний суд Польщі постановив, що право ЄС має примат над національним законодавством, але не над Конституцією. У разі конфлікту між правом ЄС та Конституцією Польща має право ухвалити суверенне рішення з зазначенням того, яким чином конфлікт може бути вирішений (наприклад, шляхом внесення зміни до Конституції, виходу з ЄС або пошуком можливостей для зміни права ЄС). Однією з проблем України на другому етапі інтеграції є швидкість адаптації, так на швидкість процесу адаптації законодавства в Польщі впливали такі чинники: моніторинг Європейської Комісії; ефективність роботи уряду; зацікавленість уряду; підтримка у парламенті.

Відповідно до польського законодавства суддя є державним службовцем, а отже його права і обов'язки закріплені в окремому законі. Положення Кодексу праці Польщі і трудового законодавства застосовуються тільки в тих випадках, що не врегульовані спеціальним законом [3, с. 35]. Одним з таких спеціальних законів є Закон Республіки Польща «Про організацію судів загальної юрисдикції» від 27 липня 2001.

Регулювання робочого часу суддів визначено у ст. 83 Закону Республіки Польща «Про організацію судів загальної юрисдикції», де зазначено, що робочий час судді визначається відповідно до його/її обов'язків [4]. Однак, в у Кодексі праці Польщі не визначено загального часу робочого тижня. У 2013 році відбулась заміна 40-годинного робочого тижня на «підсумований облік робочого часу», тобто системи, за якої працівник здійснює свої службові обов'язки протягом самостійно визначеного часу формально зберігаючи «нормальну» тривалість робочого часу. Наприклад, відпрацювати за тиждень місячну норму тривалості робочого часу або навіть відпрацювати річну норму за кілька місяців. Нововведені положення відповідають Директиві 2003/88/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 4 листопада 2003 року про деякі аспекти організації робочого часу, де встановлюється норма щотижневого відпочинку та 48-годинна робоча неділя [5]. Чинне трудове законодавство стосовно визначення робочого часу суддів займає позицію працівника та встановлює 40 годинний робочий тиждень. Тому, на нашу думку, використання польського досвіду адаптації призведе до погіршення становища суддів.

Адапованими до європейського законодавства є положення щодо віку виходу на пенсію суддів. Так, суддя виходить на пенсію з досягненням 65 років (і чоловіки,

і жінки). У разі, якщо суддя не бажає виходити на пенсію після досягнення ним 65 років він має право обіймати посаду судді ще 5 років. У § 2 ст. 69 Закону Республіки Польща «Про організацію судів загальної юрисдикції» встановлено вимоги, які необхідно виконати судді у разі бажання подальшої праці. Це заява до Міністерства юстиції Польщі, подана за 6 місяців до 65-річчя, та довідка про стан здоров'я. Польська адаптація Директиви 79/7 про поступову імплементацію принципу рівності чоловіків та жінок у сфері соціального захисту виявилась у положенні щодо однакового пенсійного віку чоловіків та жінок суддів [6]. Однак, норми вказаної Директиви не є імперативними і Суд ЄС у справі c-9/91 *The Queen v Secretary of State for Social Security*, ex parte *Equal Opportunities Commission* встановив, що різниця у пенсійному віці для жінок і чоловіків та переваги, які впроваджені з метою підтримки чинної пенсійної системи, є виправданими [7, с. 567]. Польський законодавець скористався судовим роз'ясненням та встановив, що у разі виходу на пенсію за власним бажанням після 55 років жінкам-суддям необхідний стаж на посаді судді або прокурора 25 років, а чоловікам-суддям 30 років з правом виходу на пенсію після 60 років.

Загалом, варто підкреслити, що інтеграція Польщі у ЄС пришвидшила процес адаптації саме соціальної політики. Позитивними наслідками імплементації правових норм ЄС у Польщі можемо вважати соціальне забезпечення та захист трудових прав суддів. Адаптація трудового законодавства у сфері праці суддів у Польщі мала і негативні наслідки, такі як: швидка зміна законодавчого підґрунтя і його невідповідність з реальними можливостями країни. Передусім, це зумовлено рядом причин. По-перше, фінансова сторона імплементації в соціальній сфері, яка характеризувалася відсутністю чи недостатнім фінансуванням для впровадження нових і корегованих законопроектів. По-друге, це відсутність досвіду у проведенні широкомасштабних змін у політиці держави загалом.

Отже, польський досвід адаптації трудового законодавства у сфері праці суддів не є взірцем і корисними для України є декілька положень, а саме щодо:

- 1) забезпечення суддям як працівникам права на об'єднання у професійні спілки;
- 2) надання суддям права на страйк;
- 3) забезпечення належних грошових виплат у якості компенсації за незручності в аспекті переведення судді з метою зміцнення суду.

Досвід адаптації трудового законодавства Грузії є особливо цікавим з огляду на те, що за останні роки Грузія зазнала глибоких змін, що спрямовані на утвердження верховенства права, заснування демократії. У 2004 році за власною ініціативою Грузія приєдналась до Європейської Політики Сусідства, який створений ЄС для співпраці щодо створення добробуту на кордонах ЄС. Саме Європейська Політика Сусідства надала можливість здійснення адаптації законодавства Грузії до законодавства ЄС [8, с. 19].

Обов'язок держави створити безпечні та здорові умови праці закріплений у ст. 35 Трудового кодексу Грузії [9]. В межах судової реформи протягом 2006-2010 років відбулась інтенсивна реконструкція приміщень судів, створені безпечні умови праці суддів. Закріпленню у Трудовому кодексі Грузії, Законі «Про загальні суди» імплементації положень щодо забезпечення безпечних умов праці суддів передувала плідна робота з реконструкції судів до стандартів безпеки праці європейського рівня. На нашу думку, такий досвід адаптації національного законодавства у сфері праці суддів є доречним для України, оскільки участь суддівського самоврядування у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів та у контролі за додержанням цих вимог не охоплює врахування саме думки суддів,

як трудового колективу, у визначенні суддівської винагороди.

Отже, в Україну необхідно імплементувати наступні норми:

1) запровадження інституту рекомендаційних листів суддям у якості заходів дисциплінарного стягнення;

2) забезпечення безпечних та належних умов праці шляхом виконання адаптованих положень законодавства;

3) надання можливості суддям брати участь у визначенні умов їх винагороди та соціального забезпечення.

Досвід удосконалення адаптації національного трудового законодавства у сфері праці суддів до законодавства ЄС в Азербайджанській та Вірменській Республіках є цікавим з огляду на однаковий статус як України так і означених країн в рамках «Східного партнерства». Як і в Грузії процес зближення правових норм Азербайджанської Республіки та Європейського Союзу розпочався з підписання Європейської політики сусідства. Для зміцнення двосторонніх зв'язків між ЄС і Азербайджанською Республікою планувалося укласти Угоди про асоціацію, які припускали прийняття «далекосяжних зобов'язань перед ЄС», пов'язаних з адаптацією європейських правових норм і стандартів, встановленням тісних політичних контактів і співробітництва в сфері безпеки. Будучи частиною Угоди про асоціацію необхідною вбачалась гармонізація законодавства країн-партнерів і Європейського союзу.

Після прийняття Європейським союзом і Азербайджаном 14 листопада 2006 «Плану дій» сторони розпочали реалізацію десяти пріоритетних напрямків співробітництва з демократизації азербайджанського суспільства [10, с. 93].

Використання азербайджанського досвіду адаптування і надання українським суддям права на страйк солідарності, на нашу думку, є неможливим. По-перше, через те, що право Хартією основних прав Європейського Союзу та Конституцією України право на страйк розглядається лише як колективне право добровільного припинення роботи з метою вирішення колективного трудового спору, а отже повинно реалізовуватись трудовим колективом суддів. Стосовно страйку солідарності, то в ЄС ще немає єдиної думки з цього приводу. Надаючи загальне право на страйк, кожна країна з урахування особливостей власного законодавства встановлює або заборону або дозвіл на проведення одиночних або колективних солідарних страйків. По-друге, судді своєю працею забезпечують право кожного громадянина на доступ до правосуддя, право на судовий захист, і тому солідарність суддів до страйкарів може призвести до порушення гарантованих міжнародними договорами та Конституцією України прав при цьому, не досягаючи мети страйку.

Інтеграція Вірменії в європейські структури з самого початку здобуття нею незалежності була і залишається пріоритетним завданням зовнішньої політики країни. Зважаючи на географічне розміщення (належність до Південного Кавказу), Вірменія, як і Азербайджанська Республіка потрапила у сферу дії ініціативи ЄС «Розширена Європа - Нові сусіди», програма якої передбачала здійснення адаптації національного законодавства до законодавства ЄС.

Стосовно інституту оплати праці судді, то відповідно до ч.3. ст. 75 Судового кодексу Вірменської Республіки заробітна плата судді та встановлені доплати не можуть бути зменшені під час перебування на посаді судді. Законодавчо встановивши заборону на зменшення винагороди суддів, у Кодексі є винятки з цього правила. Цей підхід повністю відповідає європейським стандартам відповідно до яких що у питаннях

оплати праці суддів в цілому важливим є встановлення спеціальних правових положень, що захищають грошову винагороду суддів від скорочення [11].

До українського законодавства необхідно імплементувати наступні норми:

1) щодо скасування заборони на участь у страйках суддів, що міститься у ч.3. ст.53 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та надання колективного права на страйк;

2) щодо надання можливості суддям самостійно обирати напрям підвищення власного професійного рівня шляхом закріплення механізму його реалізації у ст.82 Закону України «Про статус суддів» та Положенні про Національну школу суддів;

3) щодо встановлення заборони зменшення суддівської винагороди у ч.9.ст. 129 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Висновки. Аналіз зарубіжного досвіду адаптації трудового законодавства у сфері праці суддів до законодавства Європейського Союзу дає змогу зробити висновок, про наявність низки перешкод, що супроводжують процес адаптації. Це насамперед, внутрішньодержавна нестабільною політичною ситуація тобто невідповідність стану економіки, політичної нестабільності та жорстких бюджетних обмежень, відсутність належного рівня оприлюднення текстів нормативно-правових актів основною метою яких є інформування широкого кола громадян, проблема перекладу міжнародних актів, чинних в соціальній сфері що потребує узгодження термінів і понять із врахуванням вимог міжнародних стандартів тощо.

Використовуючи зарубіжний досвід удосконалення адаптації національного трудового законодавства у сфері праці суддів відповідно до норм права ЄС можна виокремити декілька напрямів удосконалення для України. Це такі питання як: імплементація положень принципу рівності чоловіків і жінок в аспекті віку виходу на пенсію; забезпечення права на страйк; встановлення грошових виплат, що компенсують витрати судді в аспекті переведення судді з метою зміцнення сусіднього суду; використання приватного рекомендаційного листа як дисциплінарного заходу; забезпечення безпечних умов праці суддів; врахування думки суддів при визначенні умов їх винагороди та соціального забезпечення; забезпечення права судді на вдосконалення свого професійного рівня та проходження з цією метою відповідної підготовки; встановлення заборони зменшення винагороди суддів; запровадження обов'язкового медичного страхування суддів; надання державі права регресного позову до судді у справах про відшкодування шкоди, завданої внаслідок незаконної дії або бездіяльності чи незаконного рішення судді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода від 27.06.2014 // Офіційний вісник України. — 2014. - №75 (Том 1). — с.83. — ст.2125

2. Шереметьєва Л. Стратегія європеїзації як основна засада та система державного управління у Східній Європі / Л. Шереметьєва // Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції: матеріали наук.—практ. конф. 17 груд. 2009 р., м. Дніпропетровськ. — ДРІДУ НАДУ. — 2009. — с.114 — 117

3. Прокопенко Л.Л., Рудік О.М., Баштанник В.В. Практичний порадник державного службовця з питань європейської інтеграції / Л.Л. Прокопенко, О.М. Рудік, В.В. Баштанник та ін. // ДРІДУ НАДУ. — 2011. — Вип.4: Реформування територіальної організації публічної влади в посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи в процесі європейської інтеграції. —108 с.

4. Про організацію судів загальної юрисдикції: Закон Республіки Польща від 27 липня 2001//

- [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.vru.gov.ua/content/file/Закон_Польща.docx
5. Директива 2003/88/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 4 листопада 2003 року про деякі аспекти організації робочого часу // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://minjust.gov.ua/file/32400.doc>
6. Директива 79/7 ЕЭС от 19 декабря 1979 г. о поступательной имплементации принципа равенства мужчин и женщин в сфере социальной защиты // [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://legalinfo.pw/socialnoe-zakonodatelstvo-evropejskogo-sojuza/direktiva-soveta-797ejes-ot-19-dekabrja-1979-g-o-postupatelnoj-implementacii-principa-ravenstva-muzhchin-i-zhenschin-v-sfere-socialnoj-zaschity>
7. Муравйов В.І., Лисенко О.М., Вяляцько І.В., Березовська І.А., Смирнова К.В. Право Європейського Союзу / а ред. В.І. Муравйова // Київ.: Юрінком Інтер. – 2011. – 701 с.
8. Сухіашвілі Д. Формування міжнародно-правових та концептуальних засад відносно Грузії та ЄС / Д. Сухіашвілі // Актуальні проблем міжнародних відносин. – 2011. – Вип..№95 (Ч.1). – с.18–21
9. Трудовой кодекс Грузии: Органический закон от 17.12. 2010 // [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://matsne.gov.ge/index.php?option=com_idmssearch&view=docView&id=1155567&lang=ru
10. Шабельникова О.В. Политика Европейского Союза в отношении Азербайджанской Республики (1991–2014). Диссертация на получ.звания к.и.н.. – М.: РУДН. – 2014. – 183 с.
11. Висновок №1 Консультативної ради європейських суддів для Комітету міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів: Висновок Комітету Міністрів Ради Європи від 01.01.2001 № 1(2001) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a52/print1382627867459879

УДК 342.95

Фролов Ю. М., декан юридичного факультету Бердянського університету менеджменту і бізнесу, д.ю.н., доцент

Поняття форм взаємодії органів внутрішніх справ з органами місцевої влади з питань забезпечення громадської безпеки та громадського порядку

У статті досліджено етимологію терміну «форма». Проаналізовано точки зору провідних науковців на такі терміни як форма, форма управління та форма взаємодії. Сформульовано основні ознаки (особливості), притаманні формам управління. Охарактеризовано нормативно-правові акти, у яких використовується поняття «форма взаємодії». Надано авторське визначення поняття «форми взаємодії органів внутрішніх справ та місцевих органів влади з питань забезпечення громадської безпеки та громадського порядку».

Ключові слова: форма, форма управління, форма взаємодії, органи внутрішніх справ, органи місцевої влади, громадський порядок, громадська безпека.

В статье исследована этимология термина «форма». Проанализированы точки зрения ведущих ученых относительно таких терминов как форма, форма управления и форма взаимодействия. Сформулированы основные признаки (особенности), присущие формам управления. Охарактеризованы нормативно-правовые акты, в которых используется понятие «форма взаимодействия». Предложено авторское определение понятия «формы взаимодействия органов внутренних дел и местных органов власти по вопросам обеспечения общественной безопасности и общественного порядка».

Ключевые слова: форма, форма управления, форма взаимодействия, органы внутренних дел, органы